

Interspecifikus kölcsönhatások: a kutya és az ember kapcsolata

A kutya az egyik legősibb háziállat (*Savolainen 2002.*) és manapság több ember tart házi kedvencet, mint korábban bármikor (*Cavanaugh 2008*). Kapcsolatuk a több ezer év folyamán folyamatosan alakult olyanná amilyenek napjainkban láthatjuk. Számos kutatás foglalkozik ennek az összetett kapcsolatnak a megismerésével, megértésével. A kapcsolatnak több aspektusa került vizsgálatra, így maga a háziiasítás, a hasonlóság a kutya és gazdája közt, az együttélés milyensége, a gazdára tett pozitív hatásai, stb. A dolgozatom témája a született publikációk alapján egy átfogó képet alkotni erről a viszonyról.

A háziiasítás centrumának Kelet Ázsiát tartják, az időpontja pedig a mitokondriális vizsgálatok és leletek alapján 15- 20.000 évre tehető (*Savolainen 2002.*). Az eltelt idő alatt főként a tenyésztés jelentette mesterséges szelekciós nyomás hatására, a kutya a Föld fenotípusosan legvariábilisabb emlősfajává vált (*Björnelfeldt 2006.*).

Ez a változatosság és a gazdák választása vezethet a kutya és gazda közötti hasonlóság kialakulásához. Ez a jelenség több szinten értelmezhető, (i) morfológiai és (ii) viselkedés, személyiségbeli hasonulás. A külső jegyekben hasonulás esetében a publikációk között egyetértés van abban, hogy a hasonlóság kimutatható a fajtisza kutyák és gazdáik között, tehát alapvetően a választás okozza a hasonlóságot kettejük között (*Roy 2004*).

A fogyasztói társadalomban a gazda kutyához fűződő viszonyának jó fokmérője lehet az az anyagi forrás amit állata jóllétére szán. Megfigyelhető tendencia, hogy egyre több kedvenceknek szóló szolgáltatás jelenik meg a piacon, mint a kutyakozmetikák, állat-panziók, külön a kutyák mozgására specializálódott sport centrumok. Az állatorvosi szakmában a kisállat praxis jelentős térhódítása is bizonyíthatja, hogy a gazdáknak milyen fontosak az állataik. Ezzel egybevégt az a kutatási eredmény, ami szerint a gazda anyagi helyzetétől kevéssé függ a kutyára fordított összeg, vagyis kisebb költségvetésű háztartások is költenek sokat állatukra (és jobb körülmények között élők pedig esetenként kevesebbet). Tehát a háziállat ellátásának minőségében nem játszik központi szerepet a pénz (*Dotson 2008*). A szakdolgozatom keretében végzett kérdőíves felmérés is ezt látszik alátámasztani, bár nem lehet a teljes kutyatartó populációra általánosítani, az eredmény figyelemre méltó. 61 megkérdezett (szabad szavas kérdés) közül csak egy gazda esetében játszott szerepet az ár leendő kutyájának kiválasztásakor.

A kapcsolat szorosságát nagyon jól mutatja a Prato-Previde és munkatársai által végzett vizsgálat. Kutatásuk során 3 kísérleti elrendezést használtak a gazda befolyásának vizsgálatára a kutya táplálékválasztásában. E szerint a kutya két felkínált táplálékmenyiség közül a nagyobbikat választja magától, tehát mennyiségi megkülönböztetésre képes. Ha viszont látja, hogy a gazda a kisebb adagot preferálja, szignifikánsan nagyobb valószínűséggel választja a kevesebbet. Még szembetűnőbb a különbség, mikor a gazda egyenlően kis adagok között mutat preferenciát egyik vagy másik adagra, a kutyák itt szignifikánsan gyakrabban választották azt amelyiket gazdájuk (Prato-Previde 2007). Igen szoros köteléket mutat, hogy a kutyák hajlanak arra, hogy kövessék a gazdájukat abban az esetben is, ha az kisebb nyereséggel jár számukra.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem etológiai kutatócsoportjának kísérlete szerint, ha a gazdák a napi sétából hazafele tartva kutyájukkal, a hazaérkezés előtt tesznek még egy kis kitérőt, akkor az estek többségében a kutya követi őket. Sőt, néhány alkalom után a kutya maga kezdeményezi a kitérő megtételét, és mikor a gazda egyenesen hazamegy (kitérő nélkül) a kutya akkor is nekikezd a plusz útnak (Kubinyi 2003). Ez és a fentebb említett vizsgálat is alátámasztja, hogy a kutyát nagyon szoros kapcsolat fűzi gazdájához.

Az embert többféle ok vezérelheti, hogy háziállatot tartson, az egyik ezek közül a magányosság, amit a 'fejlett országok' társadalmának jelenlegi felépítése tesz reális problémává (ezt a problémát említi Lorenz, A civilizált emberiség nyolc halálos bűne c. könyvében). Fialat (egyetemista) nők bevonásával végzett vizsgálat szerint azok a nők akik egyedül élnek, szignifikánsan magányosabbnak érzik magukat, mint azok akiknek kutyájuk van, vagy más emberekkel élnek együtt. Rámutattak arra, hogy azok akik csak kutyával laknak együtt jobban kötődnek az állathoz mint azok akik más emberekkel is megosztják otthonukat (Zaslhoff 1994). Ezek alapján az "ember legjobb barátja" hatásosan csökkentheti a magányosság érzését egyedül élő nők esetében.

Összegzésként elmondható, hogy a kutya és az ember kapcsolata mély gyökereken alapszik. A kapcsolat kölcsönösen pozitív, habár mindkét oldalról lehetőség van visszaélésre (kutya okozta ember balesetek, állatkínzás). A kötődés alapja kétféle lehet, az egyik a „farkas ősöknél” is tapasztalható farkaszellem, hogy a gazda áll a ranglétra csúcsán, ezért a kutya engedelmességgel tartozik neki (ideális eset). A másik pedig gyermeket, fiatal egyedét anyjához fűző kötelék, amelyik esetben a kutya a kiszolgáltatót kölyök, a gazda pedig a gondviselő. (Lorenz 1950)

Irodalomjegyzék:

BJÖRNEEFELDT, S. ET AL.: Relaxation of selective constraint on dog mitochondrial DNA following domestication. *Genome Res.*, 2006. 16. vol. 990-994. p.

DOTSON, M.J. AND HYATT, M.J.: Understanding dog- human companionship, *Journal of Bussines Researches*, 2008. 61. vol. 457- 466. p.

KUBINYI, E ET AL: Social mimetic behaviour and social anticipation in dogs: Preliminary results., *Animal Cognition*, 6(1). 2003. 03. 57-63.p.

LORENZ K.: *Ember és kutya*. Bp.: Gondolat, 1981.

PRATO-PREVIDE, E. ET AL.: Is your choice my choice? The owners' effect on pet dogs' (*Canis lupus familiaris*) performance in a food choice task, Published online: 20 July.2007

ROY, M.M. AND CHRISTENFELD, N.J.S.: *Do Dogs Resemble Their Owners?* Research Report, 2004.

SAVOLAINEN, P. ET AL.: Genetic Evidence for an East Asian Origin of Domestic Dogs, *Science*, 2002. 298. vol. 5598. no. 1610 – 1613. p.

ZASLOFF, R.L. AND KIDD, A.H.: Loneliness and pet ownership among single women. *Psychol Rep*, October 1, 1994; 75(2): 747-52.